

Asia: VN/2245/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 184 §n muuttamisesta

Vastaajan rooli ja toimiala. Valitse parhaiten kuvaava

1. Tekijä tai esittävä taiteilija (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

Elokuva- ja näytelmätaide

2. Sisältöteollisuus (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

3. Välittäjät (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

4. Työntekijä- tai työnantajaliitto

-

5. Kulttuuriperintöorganisaatio (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

6. Opetus- ja tutkimusalan organisaatio

-

7. Julkinen sektori

-

8. Kansalainen, kuluttaja tai muu loppukäyttäjä (ml. näitä edustavat yhdistykset ja organisaatiot) tai muu yhteisö

-

Yleistä. Valitkaa jokin näistä, ellei esityksestä ole tarkempaa lausuttavaa

Valitkaa jokin näistä, ellei esityksestä ole tarkempaa lausuttavaa. Jättäkää tällöin vastaamatta tätä seuraaviin kysymyksiin.

1. Kysymyksiä esityksestä kokonaisuudessaan

Esityksellä pyritään modernisoimaan tekijänoikeutta ja saattamaan se paremmin vastaamaan digitaalisen ajan vaatimuksia. Onko esitys kokonaisuudessaan oikeansuuntainen?

Ei. Perustelkaa halutessanne lyhyesti: [Esitys ei ole oikeansuuntainen. Tekijänoikeusmarkkinoiden toimivuuden kannalta on aivan olennaista, että teosten tekijöiden asema on turvattu ja direktiivi edellyttää valtioita varmistamaan tämän. Kuten direktiivin johdannossa todetaan, tekijät ovat teostensa käytöstä sopiessaan sopijapuoltaan heikommassa asemassa. Tekijöiden neuvotteluasemaa koskeva 3 luku ei kuitenkaan lainkaan riittävällä tavalla turvaa tekijöiden asemaa, vaan 3 luvun kohdalla implementoinnissa on pyritty niin suppeaan tulkintaan direktiivistä kuin mahdollista ja osin jopa direktiivin vastaisesti rajoitettu tekijöitä suojaavia säännöksiä (esim. työsuhteessa tapahtuvan teoksen luomisen osalta, kun työsuhteessa teoksensa luonut tekijä asetetaan täysin eri asemaan freelancer-asemassa teoksen luoneen kanssa). Tekijöiden näkökulman sivuuttaminen näkyy kautta linjan esityksessä (mm. opetusta koskeva rajoitussäännös, elokuvaa ja näytelmää koskevan opetuspoikkeuksen poisto, luku 6 a, kustannussopimukset, edelleen lähettämisen hävittäminen) Valittujen sääntelyratkaisujen lisäksi perusteluissa esitetään runsaasti väitteitä, jotka ovat joko virheellisiä tai asenteellisia. Virheellisten ja asenteellisten väitteiden suuren määrän vuoksi lausuntokierroksella on käytännössä mahdotonta eritellä näistä jokaista. Sen vuoksi hallituksen esitys tulee kokonaisuudessaan palauttaa valmisteluun. Nykytilan kuvaus ja vaikutusten arviointi on puutteellista, paikoin virheellistä ja olennaisilta osin jätetty tekemättä.]

Esityksessä pyritään saavuttamaan oikeudenmukainen tasapaino tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden, sisältöteollisuuden ja muiden kaupallisten toimijoiden sekä yhteiskunnan (ml. kulttuuriperintölaitosten, oppilaitosten ja kansalaisten ja loppukäyttäjien) etujen välillä. Onko esitys kokonaisuudessaan tältä osin oikeansuuntainen?

Ei. Perustelkaa halutessanne lyhyesti: [Ei. Hallituksen esitysluonnoksessa ei ole saavutettu oikeudenmukaista tasapainoa tekijöiden ja käyttäjien etujen välille. Luonnos menee useissa kohdissa direktiivin edellyttämää pidemmälle, kun kyse on käyttäjien eduista (esim. opetuskäyttö sekä 3 luku ja mm. sen sisältämä työsuhteissa luotua teosta koskevat säännöt). Sen sijaan tekijöiden etuja koskevia säännöksiä joko ei lainkaan ole sisällytetty ehdotukseen (esim. riidanratkaisuelin tekijöiden sopimuksille tai edes artiklan 18 oikeasuhtaisen ja asianmukaisen korvauksen periaatteen kirjaaminen lakiin) tai ne on toteutettu mahdollisimman suppeasti. Jopa tekijänoikeuslain tarkoituksen osalta tekijöiden suojaaminen ja uusien teoksien luomiseen kannustaminen on unohdettu mainita useassa kohdassa ja tekijänoikeuslain perimmäiseksi tavoitteeksi tunnustetaan ainoastaan teosten saatavuuden edistäminen (esim. s. 45). Luonnoksessa on poistettu kokonaan poikkeus, joka koskee elokuvien ja näytelmien esittämistä opetuksessa. Näytelmien osalta tätä muutosta ei ole lainkaan perusteltu, perustelut liittyvät pelkästään elokuviin. Minkäänlaista arviota tämän muutoksen vaikutuksesta ei myöskään ole tehty, vaikka muutos tietysti vähentää suoraan näytelmäkirjailijoiden tuloja ja merkitsee taiteilijan omaisuudensuojaan puuttumista. On hämmästyttävää, ettei tätä ole katsottu tarpeelliseksi edes perustella. Kokonaisuutena esitys suhtautuu ylipäätään hyvin kevyesti tekijöiden oikeuksien rajoittamiseen, mitä ei voi pitää tasapainoisena suhtautumistapana.]

Puuttuuko esityksestä kokonaan jotain sellaista, mistä olisi tarpeen säätää tässä yhteydessä? Mikä?

-

2. Kysymyksiä tekstin- ja tiedonlouhinnasta (TekL 13 b §, DSM-direktiivin 3 ja 4 artikla)

Tekijänoikeuslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 13 b § kappaleen valmistamisesta tiedonlouhintaa varten. Pykälällä pannaan täytäntöön DSM-direktiivin 3 artikla (tiedonlouhinta tieteelliseen tarkoitukseen) ja 4 artikla (tiedonlouhinta yleiseen tarkoitukseen). Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia.

Yhdymme Kopioston lausumaan.

3. Kysymyksiä teosten käytöstä opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14, 18, 19 a, 21, 50 c, 64 c §, DSM-direktiivin 5 artikla)

a. Teosten käyttäminen opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14 §:n 1 ja 4 momentti)

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Yhdymme Kopioston lausumaan.

b. Opetuksessa käytettävät kokoomateokset (TekL 18 §)

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia.

Yhdymme Kopioston lausumaan.

c. Korvausta hallinnoiva yhteishallinnointiorganisaatio (TekL 19 a §)

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Viittaamme Kopioston lausumaan.

d. Julkinen esittäminen (TekL 21 §)

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Elokvien ja näytelmien esittäminen opetuksessa tuottaa tekijöille tuloja, jotka muutoksen myötä siis poistuisivat. Elokvien osalta muutos on tietysti euromääräisesti huomattavasti suurempi, mutta näytelmienkin kohdalla rajoituksen aiheuttama tulonmenetyk on tekijöille merkittävä.

Näytelmien osalta perusteluja oikeuksien rajoittamiselle ei ole esitetty lainkaan, mikä on hämmästyttävää, kun kyse on tekijän omaisuudensuojaan puuttuvasta lainmuutoksesta, jonka on täytettävä tekijänoikeuksien rajoituksen edellytykset. Kuten elokuvien osalta on tilanne, myös näytelmiä ja lisenssejä niiden käyttöön opetuksessa on tällä hetkellä saatavilla markkinoilta, mm. agentuureista sekä Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat ry:ltä.

Elokvien osalta yhdymme lisäksi Kopiosto ry:n, Koulukino ry.:n ja Apfi ry:n lausumiin.

e. Opetuskäyttöä koskevan rajoituksen alueellinen soveltaminen (TekL 64 c §)

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Yhdymme Kopioston lausumaan.

4. Kysymyksiä kulttuuriperinnön säilyttämisestä (TekL 16.1 §, 16 d ja 16 e §, DSM-direktiivin 6 artikla)

Tekijänoikeuslain 16 §:n 1 momentissa säädettäisiin yleisölle avoimen yleishyödyllisen kirjaston, arkiston tai museon oikeudesta valmistaa kappaleita omissa kokoelmissaan olevasta teoksesta kulttuuriperinnön säilyttämistä varten. Nykyistä 16 d ja 16 e §:ää muutettaisiin niin, että valtioneuvoston asetuksen sijasta arkistoja, kirjastoja ja museoita koskevien säännösten organisatorisesta soveltamisalasta säädettäisiin jatkossa tyhjentävästi 16 e §:ssä. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Yleä ei saa luokitella kulttuuriperintölaitokseksi siten, että se oikeuttaisi Yleä käyttämään teoksia sopimatta tekijöiden kanssa ja korvaamatta tekijöille – tällä olisi merkittävät taloudelliset vaikutukset tekijöille. Tätä koskevaa vaikutusarviointia ei ole tehty.

Yle on lähettäjäyrittäjä sekä merkittävä kotimaisen av-draaman tuottaja ja tilaaja, joka toimii markkinoilla, joilla sillä on myös kaupallisin perustein toimivia kilpailijoita. Se on täysin erilainen toimija kuin esimerkiksi KAVI, huolimatta siitä, että se ei sinänsä itse toimi aivan samalla tavalla kaupallisesti kuin muut lähettäjäyrittäjät ja sillä on muihin lähettäjäyrittäjiin nähden erilainen rahoituspohja (verotus) ja omistaja (valtio).

Muilta osin yhdymme Kopioston lausumaan.

5.1. Yleisiä kysymyksiä, jotka liittyvät kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöön kulttuuriperintölaitoksissa

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käytöstä kulttuuriperintölaitoksissa säädettäisiin 16 g – 16 j §:ssä. Käytön piiriin voisi kuulua ainoastaan kulttuuriperintölaitosten kokoelmiin kuuluvia teoksia. Valmistelussa on lähdetty siitä, että direktiivin salliman ”kaupallisesta jakelusta poistuneen teoksen (tai teosjoukon)” käytön tavoitteena on varmistaa, että sopimuslissenssin tai tekijänoikeuden rajoituksen

nojalla tapahtuvalla käytöllä ei olisi merkittäviä kielteisiä vaikutuksia teosten kaupallisiin markkinoihin. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miten direktiivin käsite tulisi ymmärtää?

Yleä ei saa luokitella kulttuuriperintölaitokseksi siten, että se oikeuttaisi Yleä käyttämään teoksia sopimatta tekijöiden kanssa ja korvaamatta tekijöille – tällä olisi merkittävät taloudelliset vaikutukset tekijöille. Tätä koskevaa vaikutusarviointia ei ole tehty.

Yle on lähettäjäyrittäjä sekä merkittävä kotimaisen av-draaman tuottaja ja tilaaja, joka toimii markkinoilla, joilla sillä on myös kaupallisin perustein toimivia kilpailijoita. Se on täysin erilainen toimija kuin esimerkiksi KAVI, huolimatta siitä, että se ei sinänsä itse toimi aivan samalla tavalla kaupallisesti kuin muut lähettäjäyrittäjät ja sillä on muihin lähettäjäyrittäjiin nähden erilainen rahoituspohja (verotus) ja omistaja (valtio).

Muilta osin yhdyimme Kopioston lausumaan.

b. Ehdotetun 16 g §:n mukaan kulttuuriperintölaitoksen kokoelmissa olevan teoksen tai teosten joukon saisi sopimuslisenssin nojalla saattaa yleisön saataviin maantieteelliset rajat ylittävästi (64 d §). Yhdyttekö siihen, että on tarkoituksenmukaista, että yhteishallinnointiorganisaatio tekee arvioinnin siitä, voidaanko käyttöluva teokseen myöntää siten, ettei sillä olisi haitallista vaikutusta käyttöluvan kohteena olevan teosjoukon kaupallisiin markkinoihin? Jos ette, kenen tulisi tehdä tämä arvio ja millä perustein arvio tulee tehdä?

Yleä ei saa luokitella kulttuuriperintölaitokseksi siten, että se oikeuttaisi Yleä käyttämään teoksia sopimatta tekijöiden kanssa ja korvaamatta tekijöille – tällä olisi merkittävät taloudelliset vaikutukset tekijöille. Tätä koskevaa vaikutusarviointia ei ole tehty.

Yle on lähettäjäyrittäjä sekä merkittävä kotimaisen av-draaman tuottaja ja tilaaja, joka toimii markkinoilla, joilla sillä on myös kaupallisin perustein toimivia kilpailijoita. Se on täysin erilainen toimija kuin esimerkiksi KAVI, huolimatta siitä, että se ei sinänsä itse toimi aivan samalla tavalla kaupallisesti kuin muut lähettäjäyrittäjät ja sillä on muihin lähettäjäyrittäjiin nähden erilainen rahoituspohja (verotus) ja omistaja (valtio).

Muilta osin yhdyimme Kopioston lausumaan.

c. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttämisestä tekijänoikeuden rajoituksen nojalla eräissä tapauksissa säädettäisiin 16 h §:ssä. Pykälässä asetetaan tietyt kriteerit, joiden täytyessä teoksen voidaan katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta, ellei tiedossa ole, että teos on edelleen kaupallisessa jakelussa. Kriteerien tavoitteena on helpottaa sen arvioimista, milloin teoksen voidaan (yleensä) katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta. Onko säännöksistä apua sen arvioimisessa, millä edellytyksin teoksia saa käyttää tekijänoikeuden rajoituksen nojalla?

Kyllä, mutta kriteereitä tulee muuttaa. Miten? [Viittaamme Kopioston lausumaan.]

d. Ehdotetun 16 j §:n mukaan pääasiallinen vastuu tietojen ilmoittamisesta Euroopan immateriaalioikeusvirastoon olisi kulttuuriperintölaitoksilla. Kielto-oikeuden käyttämisestä voisi ilmoittaa myös yhteishallinnointiorganisaatio. Ehdotukseen ei sisälly säännöksiä ns. yhteyspisteestä (Contact Point), joka päättäisi, mitkä organisaatiot voivat käyttää Euroopan immateriaalioikeusviraston kaupallisesta

jakelusta poistuneita teoksia koskevaa tietokantaa. Tarvitaanko Suomessa tällaista yhteyspistettä ja jos tarvitaan, minkä tahon tulisi hoitaa tehtävä?

Yhdymme Kopioston lausumaan.

5.2. Tarkemmat pykäläkohtaiset kannat TekL 16 g - 16 j sekä 64 d §:stä

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen sopimuslisenssin nojalla (TekL 16 g §)

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Yleä ei saa luokitella kulttuuriperintölaitokseksi siten, että se oikeuttaisi Yleä käyttämään teoksia sopimatta tekijöiden kanssa ja korvaamatta tekijöille – tällä olisi merkittävät taloudelliset vaikutukset tekijöille. Tätä koskevaa vaikutusarviointia ei ole tehty.

Yle on lähettäjäyrittäjä sekä merkittävä kotimaisen av-draaman tuottaja ja tilaaja, joka toimii markkinoilla, joilla sillä on myös kaupallisin perustein toimivia kilpailijoita. Se on täysin erilainen toimija kuin esimerkiksi KAVI, huolimatta siitä, että se ei sinänsä itse toimi aivan samalla tavalla kaupallisesti kuin muut lähettäjäyrittäjät ja sillä on muihin lähettäjäyrittäjiin nähden erilainen rahoituspohja (verotus) ja omistaja (valtio).

Muilta osin yhdymme Kopioston lausumaan.

b. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen rajoituksen nojalla eräissä tilanteissa (TekL 16 h)

Kannatamme sellaisenaan

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Kannatamme muutettuna.

Yleä ei saa luokitella kulttuuriperintölaitokseksi siten, että se oikeuttaisi Yleä käyttämään teoksia sopimatta tekijöiden kanssa ja korvaamatta tekijöille – tällä olisi merkittävät taloudelliset vaikutukset tekijöille. Tätä koskevaa vaikutusarviointia ei ole tehty.

Yle on lähettäjäyrittäjä sekä merkittävä kotimaisen av-draaman tuottaja ja tilaaja, joka toimii markkinoilla, joilla sillä on myös kaupallisin perustein toimivia kilpailijoita. Se on täysin erilainen toimija kuin esimerkiksi KAVI, huolimatta siitä, että se ei sinänsä itse toimi aivan samalla tavalla kaupallisesti kuin muut lähettäjäyrittäjät ja sillä on muihin lähettäjäyrittäjiin nähden erilainen rahoituspohja (verotus) ja omistaja (valtio).

Muilta osin yhdymme Kopioston lausumaan.

c. Kielto-oikeuden käyttäminen (TekL 16 i §)

Kannatamme sellaisenaan

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

d. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöä koskevien tietojen rekisteröinti (TekL 16 j §)

Kannatamme sellaisenaan

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

6. Kysymyksiä sopimuslisenssijärjestelmästä (TekL 26 §, DSM-direktiivin 12 artikla)

a. DSM-direktiivin 12 artiklassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää vaikutukseltaan laajennetusta kollektiivisesta lisensioinnista. Suomessa hyödynnettäisiin tämä kansallinen liikkumavara säilyttämällä tekijänoikeuslain 26 §:ssä säädetty sopimuslisenssijärjestelmä. Pykälää ehdotetaan kuitenkin direktiivin perusteella tarkennettavaksi. Samassa yhteydessä tehtäisiin eräitä teknisiä ja rakenteellisia muutoksia pykälään. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Yhdymme Kopioston lausumaan.

b. DSM-direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a-alakohdassa edellytetään yhteishallinnointiorganisaation olevan valtuutustensa perusteella riittävän edustava lisenssin kohteena olevien teosten oikeudenhaltijoiden ja oikeuksien suhteen. Miten riittävä edustavuus varmistetaan, ja miten sitä tulisi arvioida sopimuslisenssiorganisaation hyväksymisen yhteydessä?

-

c. Olennaisimmat muutokset 26 §:ssä koskivat direktiivin 12 artiklan mukaista velvoitetta tiedottaa tekijöille sopimuslisensseistä, tekijän oikeudesta hakea korvausta sekä kiello-oikeuden käyttämisestä. Ehdotus perustuu siihen, että yhteishallinnointiorganisaatiot itse esittävät suunnitelman siitä, miten tekijöille (ja erityisesti ns. ”ulkopuolisille tekijöille”) tiedotetaan direktiivin edellyttämistä asioita. Näin tarvittavat toimenpiteet pysyisivät oikeasuhtaisina tekijöiden etua ajatellen. Onko tämä lähtökohta perusteltu, vai tulisiko tiedottamisesta säätää tarkemmin laissa ns. ”ulkopuolisten tekijöiden” oikeuksien turvaamiseksi? Jos pitäisi säätää tarkemmin, mitä velvoitteita tulisi asettaa?

-

7.1. Alkuperäinen lähetystoiminta

Pykäliin ehdotetaan muutoksia, joiden tavoitteena on selkeyttää nykyisiä, varsin vaikeaselkoisina pidettyjä säännöksiä. Lisäksi ehdotuksella pantaisiin täytäntöön verkkolähetysdirektiiviä siten, että 25 f §:ssä alkuperäiseen lähetystoimintaan rinnastettaisiin lähettäjäyrytysten verkko-oheispalvelut (esim. YLE Areena) ja 64 b §:ään tehtävällä muutoksella varmistettaisiin, että alkuperäiseen lähetystoimintaan

hankitut oikeudet kattavat myös radiolähetysten sekä television uutis- ja ajankohtaisohjelmien lähettämisen EU:n alueella, ellei toisin ole sovittu. Verkkolähetysdirektiivin 8 artiklan säännökset, jotka koskevat oikeuksien hankkimista silloin, kun lähettäjäyritys ei oman toimintansa puitteissa itse lainkaan lähetä lähetystä, vaan sen tekee jakelijayritys, ehdotetaan sisällytettäväksi alkuperäistä lähetystoimintaa koskevaan 25 f §:ään. Direktiivi mahdollistaa sen, että tällaisissa tapauksissa voidaan nojautua samankaltaiseen lisensointimalliin kuin edelleenlähetysten yhteydessä. Valmistelussa on arvioitu, että Suomessa ei esiinny direktiivin 8 artiklassa tarkoitettuja tilanteita, eikä siten ole pidetty tarpeellisena käyttää hyväksi direktiivin tarjoamaa mahdollisuutta, että tarvittavia oikeuksia voitaisiin hankkia pakollista kollektiivista hallinnointia koskevan sääntelyn perusteella yhteishallinnointiorganisaatiolta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Viittaamme Kopioston lausumaan.

7.2. Radio- ja televisio-ohjelmien edelleenlähettäminen

Tekijänoikeuslain 25 h §:ssä säädetään radio- ja televisiolähetysten samanaikaisesta ja muuttamattomasta edelleenlähettämisestä. Säännöksillä virtaviivaistetaan lisensointimarkkinoiden toimintaa tilanteessa, jossa oikeuksien hankkiminen voisi muuten olla haastavaa. Ehdotetuilla säännöksillä pantaisiin täytäntöön verkkolähetysdirektiivin säännökset ja selkeytettäisiin edelleenlähettämisestä koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan, että myös lähettäjäyritysten verkko-oheispalveluiden edelleen lähettäminen olisi mahdollista hankkimalla tarvittavat oikeudet yhteishallinnointiorganisaatiolta sekä edellyttäen, että myös lähettäjäyrityksen suostumus on saatu. Taustalla on se, että verkko-oheispalveluihin usein estetään pääsy asettamalla teknisiä esteitä, ns. maarajoituksia. Esimerkiksi Ruotsin SVT:n kanavien edelleenlähettämiseen on mahdollista hankkia oikeuksia keskitetysti, mutta tämä ei ole koskenut SVT:n verkko-oheispalveluita. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Viittaamme Kopioston lausumaan.

8.1. Tekijän korvausoikeus ja korvausten kohtuullistaminen

Esitys sisältää muutoksia tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden aseman parantamiseksi hyödyntämissopimuksissa. DSM-direktiivin 18 artiklassa säädetään yleisestä periaatteesta, jonka mukaan tekijä tai esittävä taiteilija on oikeutettu asianmukaiseen korvaukseen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä, ja 20 artiklassa korvausta koskevan sopimusehdon sovittelusta muuttuneista olosuhteista johtuen. Voimassa olevan tekijänoikeuslain 29 §:ssä säädetään (direktiiviä laajemmin) kohtuuttoman sopimusehdon sovittelusta, ja pykälän perusteella on mahdollista kohtuullistaa niin alun perin kohtuutonta sopimusehtoa kuin reagoida muuttuneista olosuhteista johtuvaan kohtuullistamistarpeeseen. Näin ollen ehdotetaan vain huomioon otettavien kriteerien laajentamista vastaamaan paremmin direktiivissä lueteltuja arviointikriteerejä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Kysymyksenasettelussa viitattu, vuonna 2015 voimaan tullut tekijänoikeuslain 29 § koskee kohtuuttoman sopimusehdon sovittelua teoksen alkuperäisen tekijän luovuttaessa oikeuksiaan edelleen. Toisin kuin kysymyksenasettelussa annetaan ymmärtää, ei kyseinen sovittelusäännös tarkoita, että asianmukaisen ja oikeasuhtaisen korvauksen periaate olisi Suomessa lain tasoisena voimassa, vaikka 29 § mahdollistaakin myös luovutuksesta maksettavan korvauksen sovittelu. Tekijänoikeuslaista puuttuu tällä hetkellä säännös, joka turvaisi korvauksen kohtuullisuutta jo alun perin (vs. jälkiperäisesti toteutettava sopimusehdon sovittelu).

Tekijät ja esiintyvät taiteilijat ovat usein heikommassa neuvotteluasemassa sopimuksia tehdessään. Tämä tuli esiin jo vuonna 2014 tekijänoikeuslakia muutettaessa. Lainmuutoksen esitöissä (HE 181/2014, s. 46) on todettu, että ehdotuksella on tarkoitus lisätä tietoisuutta sovittelumahdollisuudesta sekä hyvän sopimustavan merkityksestä ja siten vahvistettaisiin jo nykyisen lain mukaan olemassa olevaa mahdollisuutta tekijänoikeuden luovutuksesta tehdyn sopimuksen kohtuullistamiseen niissä tapauksissa, joissa se on tarpeen.

Tekijänoikeuslain 29 §:n säätämisen yhteydessä opetus- ja kulttuuriministeriö on siten sitoutunut seuraamaan tekijänoikeusalan neuvottelukulttuurin kehittymistä ja harkitsemaan lisäsääntelyä, mikäli kehitystä ei tapahdu. Nyt laaditussa hallituksen esityksessä ei ole kuitenkaan selvitetty, onko tekijänoikeuslain 29 §:n säätämisen jälkeen tapahtunut toivottuja muutoksia ja toteutuuko ns. kohtuullisen korvauksen periaate Suomessa. Hallituksen esityksessä ei myöskään ole selvitetty, onko TekL 29 §:n mahdollistamaa sovittelua sovellettu käytännössä, tai onko neuvottelukulttuuri kehittynyt vuodesta 2014. Tietoa asiasta olisi ollut saatavilla runsaasti.

Esimerkiksi käsikirjoittajien osalta TekL 29 §:n mukaista sovittelua ja tekijänoikeusalan neuvottelukulttuuria rasittavat edelleen samat ongelmat kuin vuonna 2014. Tilanne elokuva-alalla ei ole siten vuoden 2014 jälkeen parantunut, vaan tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden heikompa neuvotteluasemaa käytetään edelleen hyväksi.

Nykytilan huolellinen arviointi suhteessa vuonna 2015 toteutuneisiin lainsäädännön muutoksiin olisi osoittanut, ettei 29 § muutettunakaan riitä toteuttamaan direktiivin vaatimusta asianmukaisen ja kohtuullisen korvauksen toteutumisesta. Valmistelua on tältä osin pidettävä vakavasti puutteellisena. Luonnos ei sisällä sellaisia muutoksia, jotka parantaisivat tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden asemaa hyödyntämissopimuksissa.

Oikeasuhtaisuuden käsite on myös määritelty luonnoksessa virheellisesti siten, että sen katsotaan tarkoittavan vain tekijän panosta suhteessa teoksen mahdollisiin muihin tekijöihin. Määritelmä ei

perustu direktiiviin. Yksityiskohtaisissa perusteluissa käytetty esimerkki oikeasuhtaisuuden määrittelystä on tulkintaa liian voimakkaasti ohjaavana poistettava.

Poistettava on myös pohdinta siitä, että jos teoksen luomiseen käytetystä ajasta on maksettu palkkaa, voisi kohtuullistaminen tulla kyseeseen vain, jos se on tehty osittain palkatta. Työsuhteessa tehdyn teoksen erilainen kohtelu ei perustu direktiiviin.

Direktiivin 18 artiklalla säädetään asianmukaisesta ja oikeasuhteisesta korvauksesta koskien tekijänoikeuden luovutusta. Hallituksen esityksessä kuitenkin sekoitetaan tekijälle työstä maksettu palkka tekijänoikeuden luovutuksesta ja hyödyntämisestä maksettavaan korvaukseen.

Käsikirjoittajat voivat työskennellä sekä työsuhteissa että freelancereina. He saattavat saada palkan lisäksi tekijänoikeuskorvauksen luovutetuista tekijänoikeuksista tai koko korvauksen tekijänoikeuskorvauksena sekä normaalisti myös prosentuaalisen rojaltilisyyden teoksen kaupallisesta menestymisestä. Näiden erilaisten sopimustyyppien valinta ei vaikuta millään lailla siihen, miten käsikirjoitus kirjoitetaan tai siihen, millainen merkitys tekijänoikeuksilla on käsikirjoittajalle.

Hallituksen esityksessä väitetään virheellisesti, että tekijänoikeuden haltija voi saada korvauksen tekijänoikeuden luovutuksesta palkkana. Tällainen totuudenvastainen väite tulee poistaa hallituksen esityksen lopullisesta versiosta. Palkkaa voidaan maksaa ainoastaan tehdystä työstä.

Esityksen perusteluosa olisi omiaan heikentämään tekijöiden asemaa, mikäli myös työstä maksetut palkat huomioitaisiin tekijänoikeuden luovutuksesta saadun korvauksen kohtuullisuusarvioinnissa.

Lopullisesta versiosta tulee poistaa kaikki viittaukset tekijöiden saamiin palkkoihin, sillä tekijänoikeuslailla ei ole tarkoitus säätää työsopimuslakiin kuuluvasta työntekijän oikeudesta kohtuulliseen palkkaan.

Hallituksen esityksellä on luotu sellainen mielikuva, että prosentuaalinen rojaltilisopimus johtaa asianmukaiseen ja oikeasuhtaiseen korvaukseen. Kuitenkin, rojaltilisopimukset laaditaan säännönmukaisesti nettotuottosopimuksina. Sopimukset takaavat tuottajalle oikeuden vähentää tuotoista budjetin ylitykset, kaikki myynnistä aiheutuvat suorat kustannukset, hallintokuluvarauksen ja vielä varauksen satunnaisiin kuluihin. Sopimukset on usein kirjattu siten, ettei tekijöille tosiasiallisesti tilitetä rojalteja lainkaan. On siten virheellistä olettaa, että rojaltilisopimus olisi lähtökohtaisesti tekijän kannalta asianmukainen ja oikeasuhtainen. Asia on korjattava lopulliseen hallituksen esitykseen.

Vielä hallituksen esityksessä väitetään, ettei direktiivissä suljeta pois sitä mahdollisuutta, että myös kertakorvaukset voivat olla kohtuullisia. Hallituksen esitys on tältä osin kirjattu asenteellisesti tekijänoikeuden käyttäjien hyväksi ja antaen väärän kuvan direktiivin tarkoituksesta. Direktiivissä on nimenomaisesti todettu, ettei kertakorvaus saa olla pääsääntö ja edellytetty, että jäsenvaltio määrittää kertamaksun soveltamista koskevat erityistapaukset. Nyt hallituksen esityksellä ei ole lainkaan määritelty, milloin kertamaksua voidaan pitää kohtuullisena. Hallituksen esitys on siten kirjattu tältä osin virheellisesti ja puutteellisesti.

DSM-direktiivin mukaan jäsenvaltioiden olisi voitava vapaasti panna täytäntöön asianmukaisen ja oikeasuhtaisen korvauksen periaate erilaisilla olemassa olevilla tai äskettäin käyttöön otetuilla mekanismeilla, joihin voivat sisältyä kollektiivinen sopiminen ja muut mekanismit, edellyttäen, että tällaiset mekanismit ovat sovellettavan unionin oikeuden mukaisia (johdantokappale 73).

Direktiivillä on siten pyritty mahdollistamaan periaatteen täytäntöönpano kollektiivisella sopimisella. Direktiivin tarkoituksesta huolimatta hallituksen esityksessä kollektiivinen sopiminen on tyrmätty kilpailulainsäädännön vastaisena. Näin, vaikka useat tekijät ja esittävät taiteilijat työskentelevät työsopimussuhteissa, joissa kollektiivinen sopiminen on unionin oikeuden mukaista.

Kuitenkin myös luonnoksessa todetaan, että esimerkiksi Saksassa on jo olemassa kollektiivisen sopimisen menettely turvaamassa tekijöiden neuvotteluasemaa. Itsensäyöllistäjien kollektiivinen sopiminen on mahdollista myös esimerkiksi Ruotsissa, Tanskassa, Norjassa ja Irlannissa.

Luonnoksessa ei ole myöskään millään tavalla viitattu tai perehdytty komission meneillään olevaan selvitykseen itsensäyöllistäjien kollektiivisesta neuvotteluoikeudesta. Selvityksen on tarkoitus valmistua vielä vuoden 2021 aikana. Todettakoon lisäksi, että EU:n ministeriöneuvosto on jo vuonna 2018 ilmaissut, ettei kilpailuoikeus ole este sille, että itsensäyöllistäjät neuvottelisivat työehdoistaan kollektiivisesti.

Hallituksen esityksellä ei ole myöskään pyritty löytämään tilanteita, joissa kollektiivinen sopiminen voisi tarjota ratkaisuja. Kollektiivinen sopiminen olisi käyttökelpoinen mekanismi noudatettavista periaatteista sovittaessa. Tällainen sopimus ei ole unionin kilpailulainsäädännön vastaista. Kollektiivisesti voitaisiin sopia muun muassa säännöistä, milloin kertakorvaus voi olla asianmukainen ja oikeasuhtainen korvaus audiovisuaalisen teoksen oikeuksista. Kollektiivisella sopimisella olisi mahdollista löytää myös alan yhteisesti hyväksymät määritelmät sopimukselle, joka täyttää oikeasuhtaisuuden ja asianmukaisuuden vaatimukset.

Kollektiivinen sopiminen on ainoa tehokas keino oikeuden toteuttamiseksi. Kollektiivinen sopiminen myös lisäisi ennakoitavuutta ja oikeusvarmuutta, edistäisi hyvää vuoropuhelua, lisäisi keskinäistä luottamusta, vähentäisi osapuolten transaktiokustannuksia, edesauttaisi selkeiden ja tasapainoisten käytäntöjen muodostumista ja mahdollistaisi eri sektoreiden erityispiirteiden ja kehityksen huomioimisen mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Esityksen laatimisessa ei ole huomioitu tosielämän realiteetteja. Audiovisuaalisen alan tekijät ja esittävät taiteilijat nostavat säännönmukaisesti työttömyyspäivärahoja tuotantojen välissä. Usein tekijät työstävät tosiasiaa seuraavaa tuotantoaan työttömyyspäivärahojen varassa, vaikka järjestelmä ei tätä sallisikaan.

Luovaa työtä ei ole mahdollista tehdä jatkuvasti. Työn luonteeseen kuuluvat kaudet, jolloin seuraavaa teosta suunnitellaan ja kehitellään ilman rahoitusta tai työsuhdetta.

Tekijänoikeusjärjestelmän tulisi toimia siten, että tekijät pystyisivät elättämään itsensä tuotantojen välissä tekijänoikeustuloilla. Tämä on mahdollista ainoastaan parantamalla tekijöiden asemaa muun muassa takaamalla heille lainsäädännöllä asianmukainen ja oikeasuhtainen korvaus tekijänoikeuden luovutuksesta, sekä alku- että jälkiperäisesti.

DSM-direktiivin sananmukainen implementointi parantaisi tekijöiden asemaa nykyisestä, ja voisi vähentää tekijöiden tarvetta turvautua työttömyyspäivärahoihin. Hallituksen esityksen vaikutuksia valtion talouteen ei ole arvioitu tältä kannalta lainkaan.

Pidämme esityksen valmistelua tältä osin täysin puutteellisena.

Ehdotamme seuraavaa:

Esimerkiksi Saksassa direktiivi on implementoitu siten, että tekijällä ei ole oikeutta vaatia sopimuksen kohtuullistamista, mikäli korvauksesta on sovittu kollektiivisesti. Sunklon näkemyksen mukaan esityksellä pitäisi luoda Saksan tapaan malli, joka kannustaisi audiovisuaalisen alan toimijoita kollektiiviseen sopimiseen:

1. Lisätään tekijänoikeuslakiin uusi, asianmukaista ja oikeasuhtaista korvausta koskeva pykälä:

”Kun tekijät ja esittävät taiteilijat lisensoivat tai siirtävät yksinoikeutensa teostensa tai muun suojatun aineistonsa hyödyntämiseen, heillä on oikeus saada asianmukainen ja oikeasuhteinen korvaus.

Maksettu korvaus on sopimuksen tekohetkellä asianmukainen ja oikeasuhteinen, jos se on vähintään alalla yhteisesti laaditun suosituksen tai kollektiivisopimuksen mukainen. Tämä ei poista oikeutta

lisäkorvaukseen artiklan 20 mukaisesti, mikäli kollektiivisesti ei ole sovittu hyödyntämisestä myöhemmin syntyneisiin tuloihin liittyvästä lisäkorvauksesta.”

2. Täydennetään tekijänoikeuslain voimassa olevaa 29 §:ää uudella, direktiivin artiklaa 20 vastaavalla momentilla:

”Tekijöillä ja esittäville taiteilijoilla tai heidän edustajillaan on oikeus vaatia asianmukainen ja sopiva lisäkorvaus osapuolelta, jonka kanssa he ovat tehneet sopimuksen oikeuksiensa hyödyntämisestä, tai tällaisen osapuolen oikeudenomistajilta, kun alun perin sovittu korvaus osoittautuu suhteettoman pieneksi verrattuna kaikkiin teosten tai esitysten hyödyntämisestä myöhemmin syntyneisiin merkityksellisiin tuloihin, ellei korvauksen määräytymisen periaatteista ole sovittu kollektiivisesti.”

8.2. Tekijän oikeus selvitykseen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä

Ehdotetun tekijänoikeuslain 30 §:n tarkoituksena on turvata tekijälle mahdollisuus saada tietoa teoksen kaupallisesta hyödyntämisestä. Kysymys on uudesta, pakottavasta säännöksestä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Vastustamme ehdotusta avoimuusperiaatteen (19 art) implementoinniksi. Näkemyksemme mukaan ehdotus ei ole direktiivin mukainen. Ehdotuksessa on useita selkeitä puutteita direktiivin sisältöön ja sanamuotoon verrattuna. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että tekijät ja esittävät taiteilijat saavat säännöllisesti ja vähintään kerran vuodessa ajantasaisia, merkityksellisiä ja kattavia tietoja teostensa ja esitystensä käytöstä ja siitä syntyneistä tuloista.

DSM-direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on huomioitava avoimuusvelvoitetta täytäntöön pannahsaan eri sisältöalojen erityispiirteet (johdantokappale 77). Esityksen mukaan tämä olisi varsin vaikeaa ja aikaa vievää ja edellyttäisi erittäin perusteellista ja eri sidosryhmiä laajasti mukaan ottavaa selvitystyötä. Ilmeisesti tästä syystä avoimuusvelvoite on esitetty lakitekstiin yleislausekkeena, joka ei tarjoa alan toimijoille selvyttä uusista velvoitteista.

Lakiteksti ei myöskään kannusta osapuolia sopimaan noudatettavista menettelytavoista kollektiivisesti, vaikka kollektiivinen sopiminen olisi tarkoituksenmukainen menettely direktiivin implementoimiseksi eri sisältöalojen erityispiirteet huomioiden.

TekL 30 §:n perusteluissa korostetaan avoimuusveloitteen merkitystä aloilla, joilla tekijöiden tulonmuodostus perustuu yksinomaan rojalteihin ja tekijänoikeuskorvauksiin. Perustelutekstit on korjattava tältä osin ja tunnustettava myös muunlaisten tulojen saajien tarve kattaviin tietoihin teosten käyttämisestä. Esimerkiksi käsikirjoittajat av-alalla saavat rojaltien lisäksi muitakin tuloja (esim. tekijänoikeuskorvauksia, työkorvauksia ja osin palkkaa) – tämä ei muuta sitä, että he tarvitsevat tietoa teosten hyödyntämisestä voidakseen käyttää 20 artiklan mukaista kohtuullistamismekanismeja.

TekL 30.1 §:n 5. kohdan mukaan esitetään, että hyvän tavan mukaisuutta arvioitaessa huomioitaisiin alan mahdolliset käytännöt ja työehtosopimukset. Lakitekstiä tulee muuttaa siten, että työehtosopimus korvataan direktiivin mukaisesti sanoilla kollektiivinen sopimus. Euroopan komission mukaan tekijäjärjestöjen solmimat kollektiiviset sopimukset, jotka täyttävät DSM-direktiivin edellytykset, tulee ymmärtää direktiivissä tarkoitetuiksi kollektiivisiksi sopimuksiksi. Direktiivi ei edellytä, että kollektiiviset sopimukset solmittaisiin ainoastaan työehtosopimusosapuolten välillä. Tältä osin myöskään kilpailuoikeudelliset säännöt eivät tule sovellettaviksi.

Perustelutekstissä koskien TekL 30.1 §:n 5. kohtaa on lausuttu, että selvityksen antamista koskevista yksityiskohdista sovittaisiin tekijänoikeuden luovutussopimuksessa. Selvityksen antamista koskevista yksityiskohdista tulisi kuitenkin määrätä lainsäädännöllä tai alakohtaisilla kollektiivisilla sopimuksilla. Yksityiskohtien jättäminen tekijöiden sopimusten varaan ei täytä DSM-direktiivin tarkoitusta suojata heikommassa asemassa olevaa sopimusosapuolta.

Ehdotetun pykälän 2. momentti ei perustu DSM-direktiiviin. Momentti asettaisi tekijät erittäin hankalaan asemaan, ja se on poistettava lopullisesta lakitekstistä.

2. momentin osalta hallituksen esityksen perustelutekstiin on kirjattu näin:

Erityisesti työsuhteen puitteissa luotujen teosten osalta työntekijät ovat useimmiten varsin hyvin selvillä siitä, miten teoksia hyödynnetään työnantajan liiketoiminnassa. Tällöin ei ole tarkoituksenmukaista edellyttää, että työnantaja erikseen antaisi kirjallisen selvityksen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä.

Hallituksen esityksestä ei ilmene, millä perusteella tällainen johtopäätös on tehty. Käsikirjoittajat työskentelevät ajoittain myös työsuhteisina työntekijöinä, mutta DSM-direktiivin toteamalla tavalla teosten hyödyntämisen avoimuudessa on toistuvasti vakavia puutteita. Avoimuusveloitteen noudattaminen on tärkeää myös työsuhteisten työntekijöiden osalta, eikä direktiivi mahdollista tekijöiden toisarvoista kohtelua sopimussuhteen muodon perusteella.

Edellytämme TekL 30 §:n 2. momentin poistamista lopullisesta lakitekstistä DSM-direktiivin vastaisena.

Säädösehdotus on vakavasti puutteellinen. Ehdotuksesta puuttuvat seuraavat direktiivin kohdat ja edellytykset kokonaan:

1. Ehdotuksessa selvitysvelvollisuus koskee ainoastaan kaupallista hyödyntämistä, josta on tullut tuloja. Direktiivin mukaan raportointivelvollisuus koskee kaikkea hyödyntämistä. Tekijöille ja esittäville taiteilijoille on olennaista saada tietoa teostensa kaikenlaisesta hyödyntämisestä.
2. Ehdotuksesta puuttuu direktiivin edellyttämä tietojensaantioikeus ”vähintään kerran vuodessa”. Ehdotus jättää tämän täysin auki ja riippuvaiseksi epämääräisestä hyvästä tavasta.
3. Direktiivin mukaan raportioijalle aiheutuva hallinnollinen taakka ei poista raportointivelvollisuutta, vaan ainoastaan kohtuullistaa raportin sisältöä. Ehdotuksessa hallinnollinen taakka on peruste, jolla raportointivelvollisuus voidaan välttää kokonaan, varsinkin kun hallinnollinen taakka verrataan tekijän saamaan korvaukseen.
4. Direktiivin mukaan tekijän panosta ei oteta huomioon, mikäli tiedot pyydetään korvauksen kohtuullistamista varten. Ehdotuksesta on unohtunut kokonaan direktiivin 19 art. 4 kohta eli se, että raportointivelvoite on aina, kun tekijä tai esiintyvä taiteilija pyytää tiedot korvauksen kohtuullisuuden tarkistamista varten.
5. Ehdotuksesta puuttuu selkeä maininta ja perustelut siitä, että oikeus saada selvitys koskee sellaisenaan myös esiintyviä taiteilijoita. Pelkkä pykäläviittaus 45 §:ssä ilman selkeitä perusteluja on omiaan aiheuttamaan turhia tulkinta- ja epäselvyytilanteita.

30 §:n 4 momentti tulee poistaa kokonaan. Ehdotuksella on tältä osin laajennettu perusteettomasti tekijän ja esittävän taiteilijan salassapitovelvoitetta ja samalla rajoitettu tietojen käyttömahdollisuutta. Rajoitus tietojen säilyttämisestä on keinotekoinen. Tekijänoikeuslaissa ei tule rajoittavasti säätää asioista, joista on säädetty jo muualla lainsäädännössä.

Salassapidosta säätäminen ei myöskään tarkoita, että säädöksellä olisi pantu täytäntöön myös DSM-direktiivin 20 artikla. Tältä osin ehdotuksen perusteluissa on selkeä virhe.

Edellä mainitun johdosta ehdotus ei vastaa DSM-direktiivin 19 artiklaa ja se tulee kirjoittaa perusteluineen uudestaan.

Ehdotamme seuraavaa.

Korvataan ehdotettu 30 § seuraavasti:

”Tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden on oikeus saada säännöllisesti, vähintään kerran vuodessa, ja kunkin alan erityispiirteet huomioon ottaen ajantasaiset, merkitykselliset ja kattavat tiedot teostensa ja esitystensä hyödyntämisestä osapuolilta, joille he ovat lisensoineet tai siirtäneet oikeutensa, tai luovutuksensaajiltaan tai alilisenssinsaajilta, varsinkin hyödyntämistapojen, kaikkien syntyneiden tulojen ja maksettavan korvauksen osalta. Tiedot ovat ajantasaisia, merkityksellisiä ja kattavia, jos ne ovat vähintään alalla yhteisesti laaditun suosituksen tai kollektiivisopimuksen mukaisia.”

8.3. Tekijän oikeus perua oikeudenluovutus

Ehdotetussa 31 §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta perua oikeudenluovutus, mikäli teosta ei ole hyödynnetty laissa säädetyssä ajassa. Kysymys on pakottavasta säännöksestä, mistä johtuen nykyiset tahdonvaltaiset, teostyyppikohtaiset säännökset poistettaisiin tekijänoikeuslaista. Ainoana poikkeuksena olisivat elokuvateoksia koskevat säännökset, jotka säilyisivät ennallaan, mutta muuttuisivat pakottaviksi. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Ehdotettu ratkaisu perustuu vakavasti puutteelliseen tai olemattomaan nykytilan arviointiin ja täysin virheelliseen vaikutusarviointiin. Tämän takia sekä pykälä että sen perustelut on kirjoitettava kokonaan uusiksi.

Luonnoksen mukaan tekijällä olisi oikeus perua oikeudenluovutus, jos teosta ei ole julkaistu kolmen ja puolen vuoden kuluessa siitä, kun hän on täyttänyt sopimuksen ehdot. Vain elokuvateosta koskevan sopimuksen purkamisesta säädettäisiin erikseen. Direktiivi edellyttää, että myös esittävillä taiteilijoilla on oikeus perua oikeudenluovutus. Tämä puuttuu ehdotuksesta kokonaan.

Luoviin aloihin kuuluvat toimialat ovat hyvin erilaisia. On täysin kestävä ajatus, että eri aloille säädettäisiin laissa yhteinen määräaika. Ratkaisu ei huomioi alojen erityispiirteitä. Ehdotettu määräaika on täysin mielivaltainen. Luonnoksessa ei kerrota lainkaan, mihin se perustuu.

Käsikirjoituksia on todettu koskevan edelleen lain nykyinen 40 §, jossa määritellään muista teoksista poiketen viiden vuoden määräaika teoksen hyödyntämiselle. Nähdäksemme määräajat olisi syytä määritellä alojen kollektiivisilla sopimuksilla, mutta mikäli niistä päädytään säätämään laissa, pitäisi käsikirjoituksia koskeva sama määräaika kuin muitakin teoksia. Kolme ja puoli vuotta on esimerkiksi aivan riittävä aika tuottaa käsikirjoituksen pohjalta elokuva, kaikki alan erityispiirteet huomioidenkin.

Viisi vuotta taas niin pitkä, että säännös ei juurikaan auttaisi teosten aktiivisen hyödyntämisen takaamisessa.

Luonnoksen mukaan tekijällä ei olisi oikeutta perua oikeudenluovutusta sen jälkeen, kun teos on kerran julkaistu. Ei edes silloin, kun teosta ei ole enää saatavilla. Julkaisemiselle ei ole asetettu minkäänlaisia määrällisiä tai laadullisia kriteereitä. On täysin kestävä ajatus, että tekijä ei voisi saada oikeuksia takaisin missään tilanteessa ensijulkaisun jälkeen. Jälleen eri tekijäryhmien asema heikkenisi nykyisestä.

Luonnoksessa ei ole myöskään käsitelty tilannetta, jossa on luovutettu teokseen liittyviä oikeuksia hyvin laajasti, mutta käyttäminen on kohdistunut vain osaan niistä. Tyypillinen tapaus olisi käsikirjoitus, johon liittyen on luovutettu kaikki oikeudet, mukaan lukien käyttö muissa taidemuodoissa kuin elokuvana. Jos elokuva on sittemmin julkaistu elokuvana, mutta kuten normaalia on, tuotantoyhtiö ei olisi sen pohjalta tehnyt muun tyyppisiä teoksia, käsikirjoittajalla ei olisi enää mahdollisuutta vaatia oikeuksia takaisin näiden muiden oikeuksien osalta, vaikka ne olisivat jääneet kokonaan käyttämättä. Tällaisen oikeuksien varastoimisen estäminen olisi tekijöiden oikeuksien kannalta tärkeää.

Tekijälle vähemmän haitalliset ratkaisut olisivat edelleen mahdollisia, mikäli niistä sovitaan nimenomaisesti osapuolten välillä. Ottaen kuitenkin huomioon tekijöiden heikko neuvotteluasema, on selvää, että ehdotuksella olisi vähintäänkin vahva, eri tekijäryhmien asemaa merkittävästi heikentävä ohjausvaikutus.

Sunklon näkemyksen mukaan direktiivin vaatimukset ja tarkoitus voidaan toteuttaa parhaiten kirjoittamalla pykälä seuraavasti:

”Kun tekijä tai esittävä taiteilija on lisensoinut tai siirtänyt teosta tai muuta suojattua aineistoa koskevat oikeutensa, hänellä on oikeus peruuttaa lisenssi tai oikeuksien siirto kokonaan tai osittain ja pitää saamansa palkkio, jos teosta tai muuta suojattua aineistoa ei hyödynnetä alan erityispiirteet huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa aktiivisesti ja tehokkaasti. Hyödyntäminen on aktiivista ja tehokasta, jos se on vähintään alalla yhteisesti laaditun suosituksen tai kollektiivisopimuksen mukaista.”

Sähköisessä muodossa teoksia on helppo pitää saatavilla ja hyödyntää ainakin näennäisesti. Teosten hyödyntämiseen tulee liittää aktiivisuusvelvollisuus. Lainsäädännöllä ei saa mahdollistaa tilannetta, jossa teos on hyödyntämättä, tai sitä ei hyödynnetä aktiivisesti, mutta tekijän ei olisi mahdollista saada oikeuksiaan takaisin. Alakohtaiset erityispiirteet voidaan ottaa parhaiten huomioon kollektiivisella sopimisella. Tekijän oikeus pitää saamansa palkkio on tärkeää todeta lakitekstissä, pelkkä maininta perusteluissa ei riitä.

Luonnoksen mukaan työ- tai virkasuhteessa luodun teoksen osalta työnantajalle jäisi aina rinnakkainen oikeus käyttää teosta. Ehdotus on direktiivin vastainen. Toisin kuin perusteluissa mainitaan (s. 36–37), direktiivi ei jätä jäsenvaltioille tässä liikkumavaraa. Direktiivi ei mahdollista, että jäsenvaltio säätäisi kyseisen poikkeuksen tekijöiden ja esittävien peruuttamisoikeuteen. Jäsenvaltiot voivat säätää vain, että tekijät tai esittävät taiteilijat voivat halutessaan päättää sopimuksen yksinomaisen luonteen sen sijasta, että he peruuttaisivat lisenssin tai oikeuksien siirron (22 artiklan 2 kohta). Lisäksi jäsenvaltiot voivat säätää, että peruuttamisoikeudesta poikkeavat sopimusmääräykset ovat täytäntöönpanokelpoisia vain, jos ne perustuvat kollektiivisen sopimisen tuloksena tehtyyn sopimukseen (22 artiklan 5 kohta). Ehdotuksesta on täten välttämätöntä luopua.

8.4. Kustannussopimuksia koskevasta erityissäätelystä

Ehdotetussa 35 – 37 §:ssä säädettäisiin kustannussopimuksista. Säännöksiä on muutettu tavoitteena modernisoida voimassa olevia kustannussopimuksiin liittyviä säännöksiä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Yhdymme Suomen Kirjailijaliiton lausumaan.

8.5. Tekijän oikeus rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli

Ehdotetussa 38 §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Emme osaa sanoa

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.6. Esittävän taiteilijan yksinoikeuden laajentaminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tekijänoikeuslain 45 §:ää siten, että kuvatallenteelle tallennetun esityksen tekijänoikeudellinen suoja laajenisi vastaamaan lähtökohtaisesti äänitallenteelle tallennetun esityksen oikeuksia. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme sellaisenaan

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.7. Tekijänoikeuksista vapaista (public domain) teoksista otetut valokuvat (TekL 49 a §, DSM-direktiivin 14 artikla)

Valokuvaajan lähioikeutta ehdotetaan kavennettavaksi siten, että valokuva teoksesta, jonka suoja-aika on päättynyt, ei tulisi valokuvaajan lähioikeussuojan piiriin. Tavoitteena on varmistaa, että toisella

suojamuodolla ei voida estää tekijänoikeudesta vapaiden (public domain) teosten käyttämistä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Emme osaa sanoa

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

9.1. "Lyhyet otteet"

DSM-direktiivin 15 artiklan mukaisesta lehtikustantajan lähioikeudesta säädettäisiin tekijänoikeuslain 50 §:ssä. Uudella lähioikeudella suojattaisiin lehtikustantajan oikeutta määrätä lehtijulkaisun saattamisesta yleisön saataviin tietoverkoissa tietoyhteiskuntapalvelun tarjoajan toimesta. Direktiivissä suojan kohde jää jokseenkin avoimeksi, ja suojan kohde on rekonstruoitu siten, että se mahdollisimman hyvin kattaisi sellaiset käyttömuodot (käyttö uutisseuranta- ja uutiskoostepalveluissa), joita direktiivissä on tavoiteltu. Eräänä haasteena on kysymys siitä, miten tulisi suhtautua direktiivin säännökseen, jonka mukaan suojan piiriin eivät kuulu ”erittäin lyhyet otteet tai yksittäiset sanat”. Direktiivissä ei määritellä tarkkaa rajaa sille, minkälaiset otteet ovat sallittuja, eikä sellaista aseteta myöskään 50 §:ssä. Sen sijaan säännöksessä lähtökohtana on, että myös epäolennaisten otteiden toistuva käyttö voi loukata tekijänoikeutta, ja sen perusteella on ehdotettu sanamuotoa, joka vastaa nykyistä tietokantasuojaa (tietokantadirektiivissä on vastaavanlainen konstruktio, eli myös tietokannan epäolennaisten osien toistuva käyttö voi kuulua yksinoikeuden piiriin). Valmistelun aikana työpajoissa toivottiin, että ainakin otsikko olisi laissa säädetty ”vapaaksi”. Jos pidätte tarpeellisena, että laissa säädetään tietty sana- tai merkkimäärä, jonka käyttö olisi aina sallittua, niin minkä pituinen sana- tai merkkimäärän tulisi olla? Miten vastaavasti määriteltäisiin muiden suojan kohteiden (esim. valokuva tai audiovisuaalinen aineisto) osalta sallitun käytön määrä?

-

9.2. Lehden toisintaminen toisessa sanoma- tai aikakauslehdessä (voimassa oleva TekL 23 §)

Valmistelussa on arvioitu, että voimassa olevan TekL 23 §:n säilyttäminen ei ole mahdollista, sillä siinä on olennaisesti kysymys sanoma- tai aikakauslehden kilpailijan (toisen sanoma- tai aikakauslehden taholta, joka on samalla myös tietoyhteiskunnan palvelu) oikeudesta toisintaa sanoma- tai aikakauslehdessä julkaistu artikkeli, joka lienee lähtökohtaisesti laajempi kuin ”erittäin lyhyt ote tai yksittäiset sanat”. Yhdyttekö tähän arvioon? Jos ette, millä perusteella tulisi katsoa, että kilpaileva sanoma- tai aikakauslehti ei käytä hyväkseen sanoma- tai aikakauslehden tekemiä investointeja sisällöntuotantoon, jonka johdosta uutisartikkelin toisintaminen olisi sallittua suoraan lain nojalla, kun sen sijaan vastaavan pituisen otteen käyttäminen esimerkiksi uutiskooste- tai uutisseurantapalvelussa olisi kiellettyä?

-

9.3. Internetin hakupalvelut

Direktiivin 15 artiklassa tai sen esitöissä ei ole mainintaa siitä, että sanoma- ja aikakauslehden lähioikeudella olisi vaikutusta internetin hakupalveluihin (esim. Google hakupalvelu, Bing, Ecosia ym). Lähtökohtaisesti voidaan katsoa, että direktiivillä ei ole tarkoitettu olevan vaikutusta hakupalveluiden toimintaan ja että direktiivissä olevaa viittausta siihen, että linkittäminen ei kuulu yksinoikeuden piiriin, voidaan tulkita samansuuntaisesti. Toisaalta direktiivissä ei nimenomaisesti myöskään suljeta pois

tämänkaltaisia tietoyhteiskuntapalveluiden tarjoajia yksinoikeuden soveltamisalasta. Onko sanoma- tai aikakauslehden lähioikeussuojan yhteydessä tarpeen ottaa kantaa hakupalveluiden toimintaan? Jos on, miten asiaan tulisi ottaa kantaa esityksessä?

-

9.4. Tekijöiden osuus lehtikustantajan saamista korvauksista

Ehdotuksen (ja DSM-direktiivin) mukaan tekijällä on oikeus asianmukaiseen osuuteen lehtikustantajan saamista korvauksesta. Tulisiko tekijöiden osuutta määritellä tarkemmin laissa? Jos katsotte, että tekijöiden osuus korvauksesta tulee määritellä, tulisiko sen olla prosenttiosuus vai jotain muuta? Minkä suuruinen osuus?

-

9.5. Tarve sopimuslissenssisäännökselle tekijöiden korvausosuuden hoitamiseksi

Sanoma- ja aikakauslehdet sisältävät suuren määrän eri aineistoja. Jotta lehtikustantajat välttyisivät neuvottelemasta kunkin tekijänoikeuden haltijan kanssa erikseen asianmukaisista korvauksista, voi olla molemmille osapuolille helpompaa, että asia hoidettaisiin sopimuslissenssisäännöksellä joka mahdollistaisi sen, että lehtikustantaja voisi neuvotella yhteishallinnointiorganisaation kanssa keskitetysti korvausosuudesta ja korvaukset tilitettäisiin organisaation kautta tekijänoikeuden haltijoille. Pitäisikö lakiehdotukseen lisätä asiaa koskeva sopimuslissenssisäännös? Voitte halutessanne perustella kantaanne lyhyesti vastauksenne yhteydessä.

-

Jos yllä oleva vastauskenttä loppui kesken, voitte jatkaa tässä.

-

9.6. Sanoma- tai aikakauslehden lähioikeussuoja - arvio ehdotetusta TekL 50 §:stä kokonaisuudessaan

Arvioikaa nyt ratkaisua kokonaisuudessaan. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja tai muutosehdotuksia

-

10.1. Onko ratkaisussa riittävästi huomioitu eri perusoikeuksien välistä tasapainoa?

Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajien vastuusta säädettäisiin tekijänoikeuslain uudessa 6 a luvussa. Sen mukaan verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja olisi vastuussa tekijänoikeuden loukkauksesta, joka aiheutuu siitä, että sisällön tuottaja (direktiivissä käytetään ilmaisua ”käyttäjä”) on tallentanut palveluun aineistoa, joka loukkaa tekijänoikeutta. Palvelun tarjoaja ei kuitenkaan olisi vastuussa tekijänoikeuden loukkauksesta, jos palvelun tarjoaja on ryhtynyt asianmukaisesti ja oikeasuhtaisesti toimenpiteisiin luvan hankkimiseksi tekijältä tai estänyt tekijän tai tämän puolesta toimivan pyynnöstä pääsyn tekijänoikeutta

loukkaavaan aineistoon. Direktiivin mukaisilla säännöksillä vahvistetaan tekijänoikeuden toimeenpanoa verkkosisällönjakopalveluissa ja tekijän mahdollisuutta määrätä teoksestaan. Direktiivin vaatimusten mukaisesti säädettäisiin siitä, miten tulisi välttää sitä, että estetään pääsy tekijänoikeutta loukkaamattomaan aineistoon, sekä keinoista, joilla direktiivin vaatimusten mukaisesti parannetaan sisällön tuottajien oikeusturvaa. Direktiivin sääntely on hyvin perusoikeusherkkää ja direktiivin toimeenpanossa on otettava huomioon tekijöiden omistusoikeus, palvelun tarjoajien elinkeinovapaus ja sisällön tuottajien sananvapaus. Direktiivin toimeenpanossa on pyritty perusoikeusmyönteiseen ja eri perusoikeuksien välistä tasapainoa huomioivaan täytäntöönpanoon. Onko tässä tavoitteessa onnistuttu yleisellä tasolla? Ellei, millä perusteella katsotte, että ehdotettu sääntely on perusoikeuksien vastainen?

Ei

Tässä voitte perustella tarkemmin. Perustelkaa mielellään viittaamalla siihen perustuslakivaliokunnan, EU-tuomioistuimen tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuun, johon tukeudutte. Kertokaa myös, miten esitystä tulee mielestänne korjata, ja perustelkaa muutosehdotukset perusoikeuksien toteutumisen kannalta.

Viittaamme Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY:n ja TTVK:n lausumiin.

10.2. Sananvapautta koskevien tekijänoikeuden rajoitusten vahvistaminen (uusi TekL 23 §)

Ehdotetussa uudessa 23 §:ssä säädettäisiin oikeudesta käyttää teosta toisessa teoksessa, eli tarkemmin sanottuna mahdollisuudesta käyttää teosta karikatyyrissä, parodiassa ja pastississa sekä teoksen satunnaisesta sisällyttämisestä toiseen teokseen. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Viittaamme Kopioston lausumaan.

10.3. Pykäläkohtaiset huomiot uudesta 6a luvusta

a. TekL 55 a §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuusta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Viittaamme siihen, mitä Luovan työn tekijät ja yrittäjät – Lyhty ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry (TTVK) ovat asiasta lausuneet

b. Ehdotetussa 55 b §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan tiedonantovelvoitteesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Yhdymme TTVK:n ja Lyhdyn lausuntoihin.

c. Ehdotetussa 55 c §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta estää yleisön pääsy aineistoon. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Yhdymme TTVK:n ja LYHTYn lausuntoihin kaikissa seuraavissa kohdissa.

d. Ehdotetussa 55 d §:ssä säädettäisiin kiellosta esittää perusteettomia poistovaatimuksia. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

e. Ehdotetussa 55 e §:ssä säädettäisiin sisällön tuottajalle annettavasta ilmoituksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

f. Ehdotetussa 55 f §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta tarjota keinoja erimielisyyksien selvittelyyn palvelussa. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

g. Ehdotetussa 55 g §:ssä säädettäisiin palauttamispyyntöä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

h. Ehdotetussa 55 h §:ssä säädettäisiin tekijänoikeusriitalautakunnasta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

i. Ehdotetussa 55 i §:ssä säädettäisiin asian käsittelystä tekijänoikeusriitalautakunnassa. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

j. Ehdotetussa 55 j §:ssä säädettäisiin tekijänoikeusriitalautakunnan ratkaisujen julkisuudesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

k. Ehdotetussa 55 k §:ssä säädettäisiin hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

l. Ehdotetussa 55 l §:ssä säädettäisiin hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

m. Ehdotetussa 55 m §:ssä säädettäisiin riitojen käsittelyä koskevista sopimusehdoista. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

11.1. Neuvottelumekanismi (13 artikla)

DSM-direktiivin 13 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava mahdollisuus saada apua puolueettomalta elimeltä tai sovittelijalta sopimusneuvotteluissa audiovisuaalisten teosten saattamiseksi yleisön saataviin tilausvideopalveluissa. Valmistelussa on arvioitu, että lainsäädäntömme ei aseta esteitä sille, että osapuolet, joilla on lisensiointiin liittyviä vaikeuksia, voivat saada apua sopimukseen pääsemiseksi, esimerkiksi sovittelijoilta asianajajaliiton kautta tai Keskuskauppakamarin sovittelijoilta? Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miksi?

-

11.2. Kustantajan oikeus hyvityksiin (16 artikla)

DSM-direktiivin 16 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että kustantajalla on oikeus osuuteen siirrettyjen oikeuksien nojalla maksetuista hyvityksistä. Tekijänoikeuslain 19 §:n mukaan tekijä ei voi luovuttaa toiselle oikeuttaan lainauskorvaukseen, eikä oikeus lainauskorvaukseen siirry kustantajalle kustannussopimuksen nojalla. Vastaavasti tekijänoikeuslain 26 a §:ssä säädettyä hyvitystä yksityisestä kopiointista maksetaan vain alkuperäisille oikeudenhaltijoille, eikä hyvitykseen ole subjektiivista oikeutta. Valokopiointia koskevan tekijänoikeuden rajoituksen nojalla kerättävät korvaukset maksetaan käytännössä yhteishallinnointiorganisaation tilityssäntöjen perusteella, mikä mahdollistaa myös korvausten maksamisen kustantajille. Valmistelussa nykytilannetta ei ole pidetty tarpeellisena muuttaa. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miksi?

-

11.3. Vaihtoehtoinen riitojenratkaisumenettely (DSM-direktiivin 21 artikla)

DSM-direktiivin vaihtoehtoista riitojenratkaisumenettelyä koskevan 21 artiklan osalta ei ehdoteta muutoksia voimassaolevaan tekijänoikeussäätelyyn. Valmistelussa on katsottu, että nykyinen lainsäädäntö ei aseta esteitä vapaaehtoisten vaihtoehtoisten riidanratkaisumenetelmien käytölle ja sille, että tekijä tai esittävä taiteilija voisi valtuuttaa esimerkiksi tekijöitä tai esittäviä taiteilijoita edustavan organisaation toimimaan puolestaan myös vapaaehtoisessa vaihtoehtoisessa riidanratkaisussa, kuten välimiesmenettelyssä tai sovittelussa. Yhdyttekö tähän näkemykseen? Jos ette, miksi?

Emme yhdy esitettyyn näkemykseen. Viittaame perustelujen osalta Suomen Elokuvaohjaajaliiton lausuntoon.

12.1. Kuvailu tekijänoikeusjärjestelmän yleisestä merkityksestä

Esityksen vaikutusarvioinnissa (luku 4.2.) on kuvailtu tekijänoikeusjärjestelmän merkitystä yleisesti. Kuvailuun ei ole lisätty sellaista taustatietoa, joka ilmenee jo HE-luonnoksen 1 ja 2 luvusta, joissa kuvailaan direktiivien sisältöä ja kansallista sääntelytarvetta. Kuvailuun on sisällytetty tekijänoikeusjärjestelmän kansantaloudellista merkitystä, tekijänoikeuden merkitystä luovien alojen ammattilaisten ja luovien alojen yritysten kannalta, sekä laajemmin osana yhteiskunnan tiedonvälitystä ja innovaatioiden edistämistä. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

Viittaame Tekijäfoorumin lausumaan: kuvailussa on virheitä ja puutteita.

Esitys on kirjoitettu taloudellisten ja käyttäjälähtöisten arvojen valossa siten, että se muuttaa tekijänoikeusajattelua ja tekijänoikeuden periaatteita aikaisemmasta. Esityksessä irtaannutaan pohjoismaisesta lainsäädäntöperinteestä ja eurooppalaisesta author's rights -ajattelusta. Vaikutusarvioinnissa on annettu ensisijainen painoarvo taloudelliselle intressille sekä teosten hyödyntämiselle. Esityksessä todetaan (s.45), että tekijänoikeuslainsäädännön perimmäinen yhteiskunnallinen tarkoitus on edistää teosten saatavuutta. Tekijänoikeuslaki on kuitenkin säädetty ensisijaisesti luovan työn tekijöiden suojaksi. WIPO:n mukaan tekijänoikeuslain tarkoitus on lain tasolla varmistaa tekijöille oikeus heidän teoksiinsa ja luoda tasapainoinen suhde näiden oikeuksien ja yleisen edun välille. Lisäksi lailla edistetään luovuutta ja sitä kautta taloudellista ja sosiaalista

kehitystä. "Tekijänoikeuden historia osoittaa tekijänoikeuslainsäädännön yhdeksi tärkeimmistä tavoitteista kirjallisuuden ja taiteen edistämisen. Vaikka lainsäädännölliset ratkaisut eri maissa poikkeavatkin toisistaan, tämä tavoite on ainakin ollut tekijänoikeusnormistolle yhteinen." (Haarmann 2005, s. 9)

Tekijänoikeusjärjestelmän merkitystä tulisi arvioida ensisijaisesti luovien tekijöiden näkökulmasta, mikä on tekijänoikeuslainsäädännön primääri tehtävä. Tekijänoikeuksilla varmistetaan luovan työn persoonallisuus- ja oikeudellinen suoja, luovan työn jatkuvuus sekä tekijöiden mahdollisuus tulla työllään toimeen. Vaikutusten arvioinnissa ei ole otettu huomioon tekijän näkökulmaa riittäväällä tavalla.

Direktiivin tarkoitus ja sen asettamat vaatimukset tekijöiden suojasta eivät toteudu esityksen sisällössä. Esitykseen ei ole sisällytetty punnintaa siitä, mitä näiden tekijöiden asemaa parantavien normien säätämättä jättämisestä seuraa eli sitä, minkälainen vaikutus on esimerkiksi kohtuullisen korvauksen periaatteen ulosjättämisellä laista.

Esityksessä todetaan virheellisesti, että niillä aloilla, joilla tekijät ovat työ- tai virkasuhteissa, tekijänoikeusjärjestelmän merkitys jäisi vähäiseksi. Tosiasiassa tekijänoikeuden merkitys ei ole sopimussuhteesta riippuvainen.

12.2. Ehdotusten vaikutukset asiaryhmittäin

a. Tekijänoikeuden rajoituksia ja sopimuslainsäädäntä koskevat ehdotukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

Rajoitusten taloudellisia vaikutuksia tekijöille ei ole arvioitu tai ne on arvioitu virheellisesti liian alhaisiksi (viitataan mm. Kopioston lausumaan). Näytelmien ja elokuvien julkisen esittämisen vapauttamisen osalta ei ole arvioitu taloudellisia tai muita vaikutuksia.

b. Sopimusehtojen sääntelyyn (tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden asema sopimussuhteissa) liittyvien muutosten vaikutukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

Viittaamme Tekijäfoorummin lausumaan.

c. Tekijänoikeuden lähioikeuksiin ehdotettujen muutosten pääasialliset vaikutukset (esittävien taiteilijoiden suojan laajentaminen, lehtikustantajan lähioikeus). Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

d. Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuuta koskevan sääntelyn vaikutukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

13. Kysymyksiä perusoikeusarvioinnista

HE-luonnoksen 12 luvussa esitystä arvioidaan perusoikeuksien toteutumisen ja lainsäätämisenjärjestyksen kannalta. Onko analyysissä puutteita, esimerkiksi puuttuuko sellaista perustuslakivaliokunnan tai EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä, joka olisi asian arvioimisessa tarpeen ottaa huomioon? Jos puuttuu, mitä tulisi lisätä?

-

14. Muut yksityiskohdat, joista haluatte lausua

Onko esityksessä muita yksityiskohtia, joita haluatte kommentoida, kuten siirtymäsäännökset, lakien voimaantulo, lain seuranta ja toimeenpano tai jotain muuta vastaavaa?

-

Yhteenveto keskeisistä huomioista

Tässä voitte halutessanne esittää lyhyen yhteenveton lausuntonne keskeisistä huomioista ja kannanotoista.

-

Meltti Sonia
Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat